

<p>درس ۲۳</p> <p>نام طراح: بهرام شفیعی</p>	<p>بسمه تعالی</p> <p>وزارت آموزش و پرورش</p> <p>معاونت آموزش متوسطه</p> <p>دبیرخانه راهبری کشوری درس تاریخ</p> <p>اداره کل آموزش و پرورش استان بوشهر</p>	<p>محتوای نوشتاری</p> <p>کتاب تاریخ معاصر ایران</p> <p>سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹</p>
--	--	---

عنوان: اولین دوره ریاست جمهوری

اهداف یادگیری:

آشنایی با حوادث سیاسی داخلی، به ویژه آرایش جناح‌های سیاسی و توطئه‌های استکبار جهانی در جریان انتخاب اولین رئیس جمهور

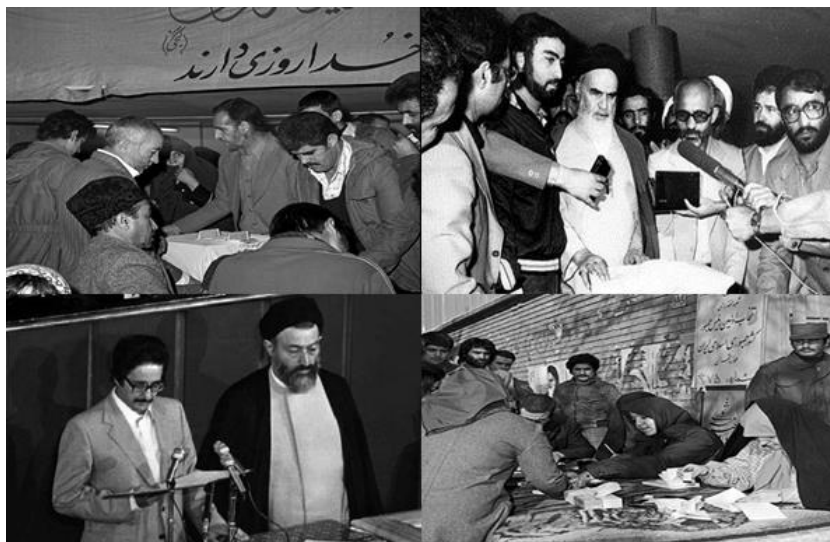
منابع مطالعاتی پیشنهادی:

۱. جمیله کدیور، رویارویی انقلاب اسلامی و آمریکا (تهران: اطلاعات، ۱۳۷۲).
۲. ذبیح، سپهر، تاریخ جنبش کمونیستی در ایران، ترجمه محمدرفیعی مهرآبادی، عطایی، تهران، ۱۳۷۰.
۳. جعفریان، رسول، جریانها و سازمانهای مذهبی - سیاسی ایران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱.
- ۴.

چکیدی نکات مهم درس:

اولین دوره ریاست جمهوری

- ❖ پس از استعفای بازرگان ، به دستور امام ، شورای انقلاب جریان امور مملکت را به دست گرفت و زمینه برای انتخابات ریاست جمهوری فراهم آمد.
- ❖ در اولین دوره ریاست جمهوری (بهمن ۱۳۵۸) ابوالحسن بنی صدر با بیش از ده میلیون و پانصد هزار رأی به عنوان اولین رئیس جمهور ایران انتخاب شد.
- ❖ بنی صدر در نیمه بهمن ماه در بیمارستان قلب (امام در آن جا بستری بود) در حضور امام و شورای انقلاب سوگند وفاداری به قانون اساسی یاد کرد و حکم ریاست جمهوری وی از سوی امام تنفیذ شد.
- ❖ در اواخر بهمن همان سال به سبب شرایط خاص کشور ، امام با اعلام این که در این شرایط به تمرکز قوا نیاز است ، مقام نیابت فرماندهی کل قوا را به بنی صدر واگذار کرد.

ریاست جمهوری بنی صدر و آرایش جدید گروه های سیاسی

- ❖ حزب جمهوری اسلامی با پیشنهاد شهید بهشتی برای سازماندهی تشکیلاتی و همبستگی بیشتر ملی تأسیس شد
- ❖ اعضای این حزب سرپرستی بعضی از نهادهای حیاتی کشور را به دست گرفتند و به همین سبب مورد توجه و مخالفت نیروهای معارض نظام قرار گرفتند.

❖ بنی صدر که روزنامه انقلاب اسلامی را منتشر می کرد از همان آغاز به ضدیت آشکار با این حزب پرداخت.

❖ پس از انتخاب بنی صدر به ریاست جمهوری این مخالفت جدی تر شد زیرا در اسفند همان سال در انتخابات مجلس حزب جمهوری اسلامی توانست اکثریت کرسی ها را به دست آورد.

❖ رقابت این دو جناح در جریان انتخاب نخست وزیر و اعضای کابینه به کشمکش انجامید.

❖ ریشه اصلی اختلافها، همان مسائلی بود که نیروهای اصولگرا و انقلابی با لیبرالها داشتند.

رفته رفته جریانهای سیاسی به دو جناح کلی تقسیم شدند:

۱. نیروهای انقلابی و مدافع اسلام

۲. نیروهای مخالف این جریان شامل لیبرالها و نیروهای چپ

❖ گروه دوم به تدریج با حمایت بنی صدر شروع به فعالیت و جوسازی و اخلال کردند. در این میان، رسانه‌های تبلیغی غربی نیز، با ایجاد جو تبلیغاتی مسموم، به حمایت از بنی صدر و طرفدارانش پرداختند.

انتخاب نخست وزیر و اوج گیری اختلافها

❖ نخستین مرحله اختلاف بین دو جریان (جناح) سیاسی اوایل انقلاب ، در انتخاب نخست وزیر شدت گرفت.

❖ طبق قانون اساسی رئیس جمهور بایستی فردی را جهت تصدی سمت نخست وزیری به مجلس معرفی کند و پس از رأی اعتماد نمایندگان منصب او رسمیت و اعتبار می یافت.

❖ بنی صدر و گروه های پشتیبان او برای تحمیل فرد مورد نظر خود به مجلس هیاهوی گسترده ای کردند.

❖ با ایستادگی نمایندگان مجلس ، بنی صدر مجبور شد محمد علی رجایی (مورد اعتماد مجلس) را معرفی کند.

❖ رجایی با رأی قاطع نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، نخست وزیر شد.

انقلاب فرهنگی

وضعیت دانشگاه‌ها و مدارس پس از پیروزی انقلاب:

❖ در دوره بحرانی اوایل انقلاب، دانشگاه‌ها محل درگیری‌های سیاسی شده بود. کلاس‌های درس دانشگاه‌ها و حتی بعضی دبیرستان‌ها به دفتر گروه‌های سیاسی تبدیل شده بود. گروه‌های سیاسی با نگرانی داری تجهیزات نظامی در دانشگاه‌ها ، آشوب‌های خیابانی را هدایت می‌کردند.

انقلاب فرهنگی چیست؟

❖ شورای انقلاب در اردیبهشت ۱۳۵۹ به پیشنهاد دانشجویان مسلمان ، دانشگاه‌ها را موقتاً تعطیل کرد تا به مدیریت آن‌ها نظم دهد. در تاریخ انقلاب ، پاک‌سازی گروه‌های معاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و هم‌چنین ایجاد تحول در درس‌های آموزش عالی ، با عنوان **انقلاب فرهنگی** شناخته می‌شود.

برکناری بنی صدر

❖ در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ جنگ تحمیلی با حمله عراق به ایران آغاز شد.

❖ بنی صدر که فرماندهی کل قوا را نیز بر عهده داشت ، سبب بسیاری از ناهماهنگی‌ها در جنگ بود.

❖ اختلاف‌ها به مرحله‌ای رسید که امکانی برای اصلاح باقی‌نماند و اساس اسلام و انقلاب به خطر افتاد.

❖ در نتیجه امام در بیستم خرداد ۱۳۶۰ طی حکمی بنی صدر را از فرماندهی کل قوا عزل کرد.

❖ مجلس با اکثریت آرا به عدم صلاحیت بنی صدر برای ادامه مسئولیت ریاست جمهوری رأی داد.

علل برکنار بنی صدر از ریاست جمهوری

۱. به دلیل کج روی بنی صدر

۲. احساس مسئولیت نکردن او در شرایط حساس کشور

❖ رأی عدم صلاحیت بنی صدر به تأیید امام رسید و با پشتیبانی مردم رو به رو شد.

ترور شخصیت های طراز اول کشور

❖ ترور رهبران نهضت های ضد استعماری و استقلال طلبانه در تاریخ معاصر جهان سابقه ای طولانی دارد.

❖ ترور شخصیت ها از شناخته شده ترین شیوه های خشونت آمیز برای مهار انقلاب ها به شمار می رود. این شیوه زمانی به کار می رود که راه های دیگر برای به سازش کشیدن رهبران انقلاب اثر بخش نباشد.

❖ در انقلاب اسلامی ایران ترور شخصیت از همان روزهای اول شکل گرفت.

ترور فیزیکی در فاصله کوتاهی از عمر انقلاب آغاز شد و دو مرحله داشت:

۱- مرحله ی اول ترورها:

مرحله اول ترورها (از ابتدای سال ۵۸ آغاز شد) عمدتاً توسط گروهک چپ التقاطی فرقان انجام می گرفت.

تیمسار ولی قرنی: اولین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در ۳ اردیبهشت ۱۳۵۸ شهید شد.

آیت الله مرتضی مطهری: رئیس شورای انقلاب و از معماران فکری انقلاب در ۱۲ اردیبهشت ۱۳۵۸ شهید شد.

حاج مهدی عراقی: از چهره های شاخص انقلابی و فرزندش در ۴ شهریور ماه ۱۳۵۸ به شهادت رسیدند.

آیت الله قاضی طباطبایی : در ۱۰ آبان ۱۳۵۸ پس از اقامه نماز عید قربان در تبریز به شهادت نائل شد.

دکتر محمد مفتاح : استاد دانشکده الهیات تهران و از علمای برجسته انقلابی در آذرماه ۱۳۵۸ شهید شد.

مرحله اول ترورها با دستگیری اعضای اصلی فرقان در دی ماه ۱۳۵۸ خاتمه یافت.

۲- مرحله ی دوم ترورها:

مرحله دوم که به نوعی کودتا شباهت داشت توسط سازمان مجاهدین خلق و پس از عزل بنی صدر آغاز شد.

آیت الله سید علی خامنه ای : شش روز پس از عزل بنی صدر ، در ۶ تیر ۱۳۶۰ ترور و به شدت مجروح شدند.

آیت الله شهید دکتر سید محمد بهشتی: در هفتم تیرماه بر اثر انفجار بمب در دفتر حزب جمهوری اسلامی دکتر بهشتی رئیس دیوان عالی کشور و بیش از ۷۰ نفر از نمایندگان مجلس ، وزیران و دولتمردان شهید شدند. قدرت رهبری امام و نقش برجسته مردم دو عامل اصلی حفظ نظام در گرداب این حادثه سهمناک بودند

آقایان رجایی و باهنر : به دنبال بمب گذاری در محل تشکیل هیئت دولت در ۸ شهریور ۱۳۶۰ به شهادت رسیدند.

شهدای محراب : ترور ائمه جمعه و جماعات از جمله ؛آیت الله دستغیب در شیراز ، آیت الله مدنی در تبریز ، آیت الله صدوقی در یزد ، آیت الله اشرفی اصفهانی در کرمانشاه و حجت الاسلام هاشمی نژاد در مشهد.

اقدامات دشمنان انقلاب (با حمایت آمریکا) برای به سقوط کشاندن انقلاب:

۱. تقویت و تشویق گروهک های ضد انقلاب
۲. ایجاد آشوب های استانی (حرکت های قومی)
۳. ایجاد اختلاف در ارکان اصلی نظام
۴. ترور شخصیت های برجسته انقلاب
۵. جوسازی و ایجاد جنگ روانی
۶. حمله نظامی آمریکا به ایران
۷. طراحی کودتا
۸. مخالفت با دستیابی ایران به فناوری هسته ای

حمله ی نظامی آمریکا به ایران

❖ زمام داران آمریکا پس از تسخیر سفارت این کشور در تهران ، تصمیم گرفتند به بهانه نجات گروگان ها به عملیات تلافی جویانه ای دست بزنند . این عملیات با ۹۰ کماندو از میان نیروهای مختلف آمریکایی ، هشت چرخ بال نیروی دریایی و شش هواپیما انجام شد . (عملیات پنجه عقاب)

❖ مهاجمان در کویر طبس در تاریکی شب فرود آمدند و طبق برنامه چرخ بال ها و هواپیما ها برای اجرای مرحله بعدی عملیات اقدام به سوخت گیری کردند. یکی از چرخ بال ها در حال سوختگیری دچار نقص فنی شد. فرمانده عملیات وضعیت را به کاخ سفید گزارش داد و کارتر دستور عقب نشینی داد اما توفان شن آغاز شده و آن ها را گرفتار کرد. هنگام برخاستن از زمین در اثر برخورد یک هواپیما با یک چرخ بال هر دو منهدم شدند و هشت تن از متجاوزان در آتش سوختند و سایرین فوراً منطقه را ترک کردند .

طراحی کودتا

دشمنان انقلاب پس از ناکامی در حمله نظامی تصمیم به اجرای کودتا گرفتند تا از طریق اشغال یا بمباران مراکز مهم کشور از جمله قم ، تهران و اقامتگاه امام تکلیف انقلاب را یکسره کنند. عاملان کودتا (کودتای نوژه) بنا بود در ۲۰ تیرماه ۱۳۵۹ از پایگاه هوایی شهید نوژه همدان عملیات خود را آغاز کنند و با ساقط کردن نظام ، حکومت سوسیال - دموکرات را در ایران برقرار سازند. کودتاچیان برنامه خود را با سازمان سیاه هماهنگ ساخته و به آنان در مورد حفظ بنی صدر توصیه شده بود.

علل شکست کودتای نوژه:

۱. نفوذ نیروهای مومن و وطن خواه در درون کودتاچیان

۲. هوشیاری نظام نوپای انقلابی

۳. لطف الهی

❖ با شکست کودتا ، کودتاچیان دستگیر و به سزای خود رسیدند.

مخالفت با دستیابی ایران به فناوری هسته ای صلح آمیز

یکی از دسیسه های آمریکا و کشورهای استعماری بر ضد انقلاب اسلامی ، تلاش برای جلوگیری از دستیابی ایران به دانش هسته ای صلح آمیز بوده است.

علت مخالفت:

این کشورها می خواهند دانش ارزشمند هسته ای در انحصار کامل خودشان باشد و دیگر کشورها به آن دسترس نداشته باشند.

با وجود عضویت ایران در معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای و نظارت آژانس بین المللی انرژی اتمی بر فعالیت هسته ای ایران ، آمریکا و ... برای توقف برنامه های هسته ای صلح آمیز ایران کوشش کرده اند. در حالی که آمریکا چند هزار بمب اتمی در اختیار دارد و در جنگ دوم جهانی با بمباران اتمی هیروشیما و ناگازاکی هزاران انسان بی گناه را به کام مرگ کشاند.